

**A Nemzeti Adó- és Vámhivatal
által kiadott**

**3004/2020 útmutató
a méltányossági jogkör gyakorlásáról**

Jogsabályok – különös tekintettel az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény (a továbbiakban: Art.) és az adóigazgatási rendtartásról szóló 2017. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Air.) - meghatározott feltételek mellett kifejezett méltányossági jogkört biztosítanak a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) mint állami adó- és vámhatóság számára. A méltányosság alapelveinek érvényesítése vonatkozásában az alábbi útmutatót adom ki.

**I. Fejezet
A méltányosság alapelve**

1. Az Air. alapelveként írja elő, hogy a NAV köteles méltányosan eljárni, és ha a törvényben meghatározott feltételek fennállnak, az adótartozást mérsékli, illetve fizetési könnyítést engedélyez. A NAV méltányossági jogkörében csak akkor járhat el, ha ezt törvény lehetővé teszi, de egyben köteles is méltányosságot gyakorolni a törvényi felhatalmazás céljának megfelelően, a törvényes keretek között, ha az adózó bizonyítja, hogy körülményei a méltányosság feltételeinek megfelelnek.

2. Az Art-on kívül fizetési kedvezmény engedélyezésére vonatkozó szabályokat tartalmaz:

- a) az Európai Parlament és a Tanács 952/2013/EU rendelete (2013. október 9.) az Unió Vámkódex létrehozásáról (a továbbiakban: UVK), az uniós vámjog végrehajtásáról szóló 2017. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Vámtv.),
 - b) a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kkt.),
 - c) a fémkereskedelemlről szóló 2013. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Fémtv.),
 - d) a környezetvédelmi termékdíjról szóló 2011. évi LXXXV. törvény (a továbbiakban: Ktdt.),
 - e) a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabstv.),
 - f) a megújuló energia közlekedési célú felhasználásának előmozdításáról és a közlekedésben felhasznált energia üvegházhatású gáz kibocsátásának csökkentéséről szóló 2010. évi CXVII. törvény (a továbbiakban: Bűt.), valamint
 - g) a jövedéki adóról szóló 2016. évi LXVIII. törvény (a továbbiakban: Jöt.),
- mely rendelkezések a NAV számára felhatalmazást adnak a méltányossági jogkör gyakorlására.

3. Az Art.-ban a NAV méltányossági jogköre alapvetően két területen érvényesül:

- a) az egyes szankciók alkalmazása és
- b) a fizetési kedvezményre irányuló eljárások.

II. Fejezet

Az Art. szankciói esetében követendő méltányossági eljárás

1. Általános szabályok

4. A szankciók (adó bírság, mulasztási bírság, késedelmi pótlék, önellenőrzési pótlék) alkalmazása során, ha a NAV megállapítja, hogy az adózó valamely adókötelezettségét nem vagy nem megfelelően teljesítette, ezért a törvény által előírt jogkövetkezményeket alkalmazza. Az Art. világos és egyértelmű rendelkezéseiből következik, hogy a szankciók alkalmazásánál figyelembe kell venni az eset összes körülményét, így különösen

- a) az adózótól elvárható körütekintő magatartást,
- b) az adóhiány, (illetve egyéb mulasztás) nagyságát, keletkezésének körülményeit,
- c) az adózó jogellenes magatartásának (tevékenységének vagy mulasztásának) súlyát, gyakoriságát.

5. A méltányosság gyakorlása az előzőekben említett esetekben történhet hivatalból vagy kérelemre is. Önellenőrzési pótlék mérséklése kizárólag kérelemre történhet. A NAV a szankció megállapítását indokolni köteles, ki kell térnie a méltányosságot megalapozó körülményekre, illetve az ilyen körülmények hiányára is. Ennél fogva már az első fokú határozatban is lehetőség van csökkentett mértékű bírság kiszabására, és a jogorvoslati kérelem elbírálója is csökkentheti a bírság mértékét, függetlenül attól, hogy azt az adózó kifejezetten nem kérte.

6. A szankciók mértékének mérséklésére irányuló kérelmet az adózó a jegyzőkönyvre tett észrevételében, fellebbezésében vagy felügyeleti intézkedés iránti kérelmében is előterjeszheti.

7. Ha az adózó "méltányossági" kérelemnek nevezett beadványában kizárólag arra, illetve a fizetési kedvezményre irányuló eljárások során irányadó körülmények mellett arra is hivatkozik, hogy

- a) a cselekményének vagy mulasztásának súlyához, gyakoriságához képest a szankció túlzott mértékű, vagy
- b) a mulasztásának körülményeit ismerteti (tehát a szankció jogalapját vagy annak mértékét vitatja),

a beadványt a NAV a szankciót megállapító határozat elleni jogorvoslati kérelemként bírálja el, a fizetési kedvezményi kérelmet pedig visszautasítja. A jogalapi kérdésben hozott döntés véglegessé válását követően előterjesztett fizetési kedvezményi kérelmet a NAV már érdemben elbírálja.

2. Késedelmi pótlék

8. Kivételes méltánylást érdemlő körülmény esetén az adóhiányt megállapító határozatban – hivatalból vagy kérelemre – az adó esedékességének, illetve a költségvetési támogatás igénybevételének napjánál a NAV későbbi időpontot is megállapíthat a pótlékfizetés kezdő napjaként.¹ Miután a késedelmi pótlék felszámítására az adóhiány megállapításával és az adó bírság kiszabásával egyidejűleg kerül sor, a NAV-nak a kivételes

¹ Art. 210. § (1)

méltányosság fennállását megalapozó körülményeket mérlegelnie kell. A késedelmi pótlék mérséklése azonban nem alkalmazható olyan adóhiány esetén, amikor a bírság mérséklésének sincs helye.

3. Önellenőrzési pótlék

9. Az önellenőrzési pótlék kérelemre akkor mérsékelhető, elengedhető (a továbbiakban együtt: mérséklés) ha az adózó tévedését olyan körülmények bizonyításával menti ki, amelyek egyébként megalapoznák a bírságmérséklést is.² A mérséklést megalapozó körülményeket az adózónak kell bizonyítania. A NAV a bevallott és a helyesbített adó közötti eltérés keletkezésének a körülményeit vizsgálja, és ennek alapján kerülhet sor az önellenőrzési pótlék mérséklésére vagy a kérelem elutasítására.

10. Önellenőrzési pótlék esetében – ellentétben a fizetési kedvezmények körébe tartozó pótléktartozás mérséklésére vagy elengedésére irányuló eljárással – a már megfizetett, tehát tartozásnak nem minősülő önellenőrzési pótlék is mérsékelhető.

4. Adóbírság

11. Az adóbírság mértéke kivételes méltánylást érdemlő körülmény esetén hivatalból vagy kérelemre mérsékelhető, vagy kiszabása mellőzhető.³ Az adóbírság mérséklésénél az eset összes körülménye mérlegelésre kerül, különösen az adóhiány nagysága, keletkezésének körülményei, az adózó jogellenes magatartásának (tevékenységének vagy mulasztásának) súlya, gyakorisága, illetve hogy az adózó, vagy intézkedő képviselője, alkalmazottja, tagja vagy megbízottja az adott helyzetben a tőle elvárható körültekintéssel járt el.

5. Mulasztási bírság

12. A mulasztási bírság kiszabásánál a NAV az adózó javára vagy terhére értékeli az eset összes körülményét:

- a) az adózó adózási gyakorlatát,
- b) általános jogkövetési hajlandóságát,
- c) az adózó jogellenes magatartásának (tevékenységének vagy mulasztásának) súlyát, gyakoriságát, időtartamát, továbbá azt, hogy
- d) az adózó, illetve intézkedő képviselője, foglalkoztatottja, tagja vagy megbízottja az adott helyzetben a tőle elvárható körültekintéssel járt-e el.⁴

A körülmények mérlegelése alapján a NAV a mulasztás súlyához igazodó az adózási érdeksérelemmel arányos bírságot szab ki, vagy a bírság kiszabását mellőzi.

6. Egyéb jogszabályban meghatározott szankciók esetén követendő eljárás

13. A NAV vámszerve jogosult a közúti áru- és személyszállításra vonatkozó rendelkezések betartásának vizsgálatára és jogsértés észlelése esetén **közigazgatási bírság** kiszabására.⁵ A kiszabandó bírság összegét a közúti árufuvarozáshoz, személyszállításhoz és a közúti közlekedéshez kapcsolódó egyes rendelkezések megsértése esetén kiszabható bírságok

² Art. 213. §

³ Art. 219. § (1)

⁴ Art. 237. §

⁵ Kkt. 20. §

összegéről, valamint a bírsággal összefüggő hatósági feladatokról szóló 156/2009. (VII. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kormányrendelet) tartalmazza. A Kormányrendelet a konkrét bírságtételeket az egyes jogsértésekhez rendeli, így az eljáró hatóság a bírság mértékét illetően nem rendelkezik mérlegelési lehetőséggel. A Kormányrendelet a bírsággal érintett tevékenységek, okmányok vonatkozásában differenciáltan határozza meg a kiszabásra kerülő bírság konkrét összegét, melynek mérséklésére kizárólag a Kormányrendelet 13. §-ában meghatározott esetben, az ott meghatározott mértékben van lehetőség.

14. A véglegesen megállapított jövedéki bírság esetében a mérlegelés alkalmazása tekintetében a Jöt. rendelkezik⁶. Az Art. adóbírságra és mulasztási bírságra vonatkozó rendelkezései – az Art. 237. § (1) bekezdésbeli szabályok kivételével – jövedéki eljárásban nem alkalmazhatóak. Az [Art. 237. § \(1\) bekezdésének](#) alkalmazásában mulasztási bírság alatt jövedéki bírságot kell érteni, adózó alatt jogsértő személyt is érteni kell, továbbá a mérlegelésnél a jogsértéssel okozott vagyoni hátrány nagyságát és a jogsértéssel elért előny mértékét is értékelni kell. A Jöt. 100. § (7) bekezdése szerinti jövedéki bírság tekintetében is alkalmazni kell az Art.-nak a bírság felső határára és kiszabására vonatkozó szabályait a megbízható és a kockázatos minősítésű adózók esetében.

15. A Büat.⁷ a bioüzemanyag-ellátásban beállott válsághelyzet idejére és az üzemanyag-forgalmazó jogkövető gyakorlata esetén teszi lehetővé a kiszabandó bírság mérséklését vagy a bírság kiszabásának mellőzését.

16. A fémkereskedelmi bírság összegével, kiszabásának mellőzésével kapcsolatos szabályokat a Fémvtv. 11. § (10)-(11) bekezdései tartalmazzák.

17. Az UVK 114. cikk (3) bekezdése tartalmazza azokat a szempontokat, amelyek figyelembe vételével a NAV mint vámhatóság a késedelmi kamat felszámításától eltekinthet, a (4) bekezdése pedig szabályozza, hogy mely esetben nem lehet a késedelmi kamatot felszámítani.

18. A vámigazgatási bírság kiszabása során követendő mérlegelési szempontokat, a bírság összegére, kiszabásának mellőzésére vonatkozó szabályokat a Vámtv. 84. § (11) bekezdése és a 85. § (1) bekezdése tartalmazza.

III. Fejezet

Kérelemre induló fizetési kedvezményi (adó mérséklési, fizetési könnyítési) eljárás

7. Általános szabályok

19. A törvény méltányossági lehetőséget biztosít azon adózók részére, akik (amelyek) a jogszabályokban meghatározott, bevallott vagy a NAV által véglegessé vált határozatban előírt fizetési kötelezettségeiket valamilyen méltányolható gazdasági vagy személyes okból az esedékesség időpontjáig nem vagy csak részben tudják teljesíteni.

20. A 19. pont szerinti eljárások alapja a végrehajtható okiraton (fizetési kötelezettséget megállapító végleges adóhatósági határozaton, önadózás esetén a fizetendő adót (adóelőleget)

⁶ Jöt. 99.-101. §

⁷ Büat. 7. § (6) bekezdése

tartalmazó bevalláson, az adózóval közölt adóhatósági adó-megállapításon, bírósági eljárási illetéket megállapító bírósági határozaton, az egészségügyi szolgáltatási járulék kötelezettséget tartalmazó bejelentésen, a behajtást kérő szerv megkeresésén, külföldről érkező behajtási jogsegély iránti megkeresés hátraléki kimutatásán) alapuló fizetési kötelezettség

- a) halasztására,
- b) részletekben történő megfizetésére,
- c) mérséklésére illetve elengedésére,

(az a-c) alpontok a továbbiakban együttesen: fizetési kedvezmény) irányuló kérelem. A mérséklés iránti kérelmek elbírálása során nem merül fel a szankciók kiszabásakor értékelhető körülmények vizsgálata (az adóhiány keletkezési körülményei, a bíróság kiszabására okot adó cselekmény, mulasztás súlya, gyakorisága), mivel ezek mérlegelése a jogkövetkezményt megállapító alapeljárásban már megtörtént. A fizetési kedvezmények elbírálása során tehát csak az bír jelentőséggel, hogy a konkrét esetben a méltányosság gyakorlásának törvényi feltételei fennállnak-e vagy sem.

21. A fizetési kedvezményi eljárás során első fokon – a különös illetékességi szabályok kivételével – az a megyei (fővárosi) adó- és vámigazgatóság illetékes, amelynek területén

- a) a nem egyéni vállalkozó természetes személy (természetes személy, adószámossá természetes személy) adózó az adóalany-nyilvántartástörzsadatai szerinti lakóhellyel, ennek hiányában tartózkodási hellyel, mindezek hiányában utolsó ismert belföldi lakóhellyel;
- b) egyéni vállalkozó természetes személy székhellyel, ennek hiányában telephellyel (a tevékenység gyakorlásának helye) rendelkezik,
- c) a nem természetes személy adózó (jogi személy, egyéb szervezet) székhellyel, ennek hiányában telephellyel (a tevékenység gyakorlásának helye) rendelkezik.

22. Ha a 21. pont a) alpontja alapján az eljáró szerv nem állapítható meg, akkor az Észak-budapesti Adó- és Vámigazgatóság jár el. Különös hatáskörébe tartozó ügyekben a Kiemelt Adó- és Vámigazgatóság jár el. A másodfokú eljárást minden esetben a Fellebbviteli Igazgatóság folytatja le.

23. A NAV fizetési kedvezményre irányuló eljárása a hatáskörébe tartozó közterhek (adók, vámok, illetékek és járulékok) és a behajtási megkeresésekben szereplő tartozások vonatkozásában benyújtott

- a) fizetési halasztás és részletfizetés iránti kérelmek, illetve
- b) mérséklési (elengedési) kérelmek elbírálására terjed ki.

24. Fizetési kedvezményt kizárólag kérelemre engedélyezhet a NAV, kivéve az Art. 199. § (2) bekezdés szerinti – személyi jövedelemadóra és szociális hozzájárulási adóra vonatkozó – automatikus részletfizetés, ami a személyi jövedelemadó bevallásban tett nyilatkozat alapján engedélyezhető.

25. A kérelem előterjesztésére jogosult:

- a) az adózó, az adózó képviselője
- b) az adó megfizetésére kötelezett személy⁸,
- c) a felszámoló és a végelszámoló⁹,

⁸ Art. 59. §

⁹ Art. 12. § (1) bekezdés a) és b) pontjai

- d) az adózási ügyvivő¹⁰,
- e) a pénzügyi képviselő¹¹,
- f) a bizalmi vagyongazdálkodó¹²,
- g) a nem személyesen eljáró adózók képviselő útján képviseltethetik magukat¹³.

26. A NAV hatáskörébe tartozó ügyekben lehetőség van a fizetési kedvezményre irányuló kérelem elektronikus úton történő előterjesztésére is. (Az elektronikus ügyintézés feltétele, hogy az adózó, illetőleg az adózó képviselője biztonságos kézbesítési szolgáltatási címmel rendelkezzen. Az elektronikus kérelem benyújtásának részleteiről kérelemtípusonként a http://nav.gov.hu/nav/letoltesek/nyomtatvanykitolto_programok menüben található részletes tájékoztatás). Az adó- és vámigazgatóságok által folytatott eljárásban elektronikus úton benyújtható kérelmeket (FAG01, FAM01) kitöltve és kinyomtatva lehetséges hagyományos postai úton, illetve személyesen is leadni a NAV adó- és vámigazgatóságok ügyfélszolgálatain, kivéve azon adózókat, akik a fizetési kedvezmény iránti kérelmüket, kérelmük módosítását, kiegészítését és visszavonását jogszabály alapján kizárólag elektronikus úton terjeszthetik elő. A kérelem visszavonására (FAG01V), FAM01V) és módosítására (FAG01M, FAM01M), fellebbezési kérelem előterjesztésére, visszavonására, módosítására, egyéb nyilatkozatok megtételére (FAJNY) is rendelkezésre állnak a megfelelő űrlapok. Az elektronikus ügyintézésrel kapcsolatos további információk a www.nav.gov.hu honlapon, a 32. sz. „Tájékoztató az adóügyek elektronikus úton történő intézéséhez” című információs füzetben található, az elektronikus kérelem benyújtásának részleteiről ugyanitt a „Letöltések-program” / „Nyomtatványkitöltő programok” menüben található részletes tájékoztatás.

27. Az NAV hatáskörébe tartozó ügyekben az elektronikus kapcsolattartásra kötelezett adózó¹⁴ a fizetési kedvezményi eljárásban a kérelmét és minden beadványát, nyilatkozatát elektronikus úton köteles előterjeszteni. Az elektronikus fizetési kedvezményi eljárásban az űrlapok használata kötelező.

28. Ha az elektronikus kapcsolattartásra nem kötelezett adózó papír alapon terjeszti elő a kérelmét és

- a) a Rendelkezési Nyilvántartásban (a továbbiakban: RNY) elektronikus kapcsolattartásról rendelkezik vagy
- b) az RNY-ben nem rendelkezik a kapcsolattartás módjáról, de a NAV előtt ismert biztonságos kézbesítési elérhetősége (KÜNY tárhelye) van,

akkor a NAV elektronikusan, a KÜNY tárhelyre kézbesíti az iratokat. Egyebekben, ha az adózó elektronikus kapcsolattartásra kötelezett, vagy az elektronikus kapcsolattartásra nem kötelezett adózó a kérelmét elektronikus úton terjeszti elő, a NAV az eljárás során hozott határozatát, végzését, egyéb értesítéseit és felhívásait elsősorban elektronikus úton közli az adózóval vagy a kérelmet benyújtó képviselőjével, kivéve, ha az elektronikus kapcsolattartásra nem kötelezett adózó az RNY-ben nem járul hozzá az elektronikus kapcsolattartáshoz.

¹⁰ Air. 19. §

¹¹ Air. 20. §

¹² Air. 21. § (1) bekezdése

¹³ Air. 14. § (1) bekezdése, 16-21 §

¹⁴ Air. 36. § (4) bekezdése

29. A papír alapú kérelmet – az eljárás gyorsítása érdekében – célszerű az elbíráláshoz szükséges adatok bemutatására szolgáló (kitöltött) nyomtatványon (vagy azzal együtt, ahhoz csatolva) benyújtani a NAV-hoz.

30. A nyomtatványok megtalálhatóak a NAV internetes honlapján a http://nav.gov.hu/nav/letoltesek_egyeb/adatlap/adatlapok_fizkonny_20130101.html menüpontban. A papír alapú beadvány helyett elektronikus űrlapon is előterjesztheti a kérelmét az az adózó is, aki egyébként a fizetési kedvezményi kérelem elektronikus úton történő előterjesztésére nem kötelezett.

31. A természetes személyek és az egyéni vállalkozók fizetési kedvezményre irányuló kérelme alapján a NAV által folytatott elsőfokú eljárás illetékmentes¹⁵. Mentés az illeték alól az Art. szerinti megbízható adózó által az NAV-nál kezdeményezett automatikus fizetési könnyítésre irányuló eljárás¹⁶. A gazdálkodó szervezet – ide nem értve az egyéni vállalkozót – által az adó- és vámhatóságnál kezdeményezett fizetési könnyítésre, adómérséklésre irányuló eljárás illetéke 10 000 forint¹⁷, amelyet a Magyar Államkincstárnál vezetett 10032000-01076064 számú Eljárási illetékhez kapcsolódó befizetések bevételi számlára kell megfizetni.

32. Az adózók fizetési kötelezettségüket az alábbiak szerint teljesíthetik:

	Pénzforgalmi számla nyitására kötelezett	Pénzforgalmi számla nyitására nem kötelezett
Természetes személy	<ul style="list-style-type: none"> • belföldi pénzforgalmi számlájáról átutalással, • házibankos átutalással, • POS-fizetéssel, • VPOS-fizetéssel. 	<ul style="list-style-type: none"> • belföldi fizetési számlájáról átutalással, • sárga csekkel, • házibankos átutalással, • POS-fizetéssel, • VPOS-fizetéssel.
Nem természetes személy	<ul style="list-style-type: none"> • belföldi pénzforgalmi számlájáról átutalással, • házibankos átutalással, • POS-fizetéssel – csak a jogszabályban nevesített adónemeket, • VPOS-fizetéssel – csak a jogszabályban nevesített adónemeket. 	<ul style="list-style-type: none"> • belföldi fizetési számlájáról átutalással, • sárga csekkel, • házibankos átutalással, • POS-fizetéssel – csak a jogszabályban nevesített adónemeket, • VPOS-fizetéssel – csak a jogszabályban nevesített adónemeket.

¹⁵ az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 33. § (2) bekezdés 23. pontjának

¹⁶ Itv. 29. § (8) bekezdése

¹⁷ Itv. 29. § (8) bekezdése

33. A fizetési lehetőségekről további részletes információk a NAV internetes honlapján találhatóak:

https://nav.gov.hu/nav/szolgáltatások/szamlaszamok/Ki_hogyan_fizethet_a20200306.html

34. Készpénz-átutalási megbízás a NAV valamennyi ügyfélszolgálati irodáján beszerezhető. A befizetésnél a fizetésre kötelezett adószámára, adóazonosítójára kell hivatkozni.

35. Természetes személy adózó – pénzforgalmi számlanyitási kötelezettségétől függetlenül – a NAV-nál fennálló fizetési kötelezettségét a külön jogszabályban meghatározott, az elektronikus fizetéseket és elszámolásokat biztosító alrendszeren keresztül internetes felületen bankkártyás (VPOS) fizetéssel is teljesítheti.

36. Ha a kérelem nem felel meg a jogszabályban foglalt követelményeknek, azaz a kérelemből nem állapítható meg

- a) annak tárgya (pl.: hogy a kérelem kifejezetten fizetési könnyítés és/vagy mérséklés engedélyezésére irányul, illetve ha nem létező adónemre vonatkozik a kérelem),
- b) a kérelmet előterjesztő személye,
- c) képviseleti jogosultsága,
- d) társaságok esetében a cégszerű aláírás,
- e) magánszemély kérelmező esetében aláírása,

a kérelmezőt, illetve a képviseleti jogosultsággal összefüggésben a képviselőt a NAV – a kérelem beérkezésétől számított 8 napon belül – megfelelő határidő megjelölésével hiánypótlásra hívja fel¹⁸.

37. Ha a tényállás tisztázása során a NAV azt állapítja meg, hogy a kérelemből és a rendelkezésre álló adatokból a törvényben foglalt feltételek fennállására vagy azok hiányára megalapozott következtetések nem vonhatóak le, a tényállás tisztázási kötelezettségének eleget téve az adózót – az előbbiektől eltérően – nyilatkozattételre hívja fel.¹⁹

38. Mind a hiánypótlási, mind a nyilatkozattételre felhívásban figyelmezteti a NAV a kérelmezőt, illetve a képviselőt, hogy milyen jogkövetkezmények alkalmazására kerülhet sor, ha az abban foglaltaknak nem tesz eleget. Ha a kérelmező a felhívásban megjelölt határidőn belül nem nyilatkozik és az erre megállapított határidő meghosszabbítását sem kérte, vagy a kért adatot nem közli, a NAV az eljárást megszünteti, ha a kérelem a felhívás teljesítésének hiányában nem bírálható el²⁰.

39. A fizetési könnyítés engedélyezésére irányuló kérelem elbírálásának nem képezi akadályát, ha a kérelmező nem jelöli meg a részletfizetés vagy fizetési halasztás futamidejét, vagy a kért részletek összegét. Ilyen esetben, ha a NAV engedélyezi a fizetési kedvezményt, a rendelkezésére álló információk alapján határozza meg a törlesztő részletek számát és azok, illetve a fizetési halasztás teljesítésének esedékességét.

40. Ha az adós a tartozásának összegét vitatja, a fizetési kedvezményi kérelmet lehetőleg az adózó részvételével lefolytatott adószámla-egyeztetés megtörténtét, ha pedig az adózó

¹⁸ Air. 47. § a) pontja

¹⁹ Air. 47. § b) pontja és az 59. § (2) bekezdése

²⁰ Air. 49. § (1) bekezdés b) pontja

beadványa alapján jogorvoslati eljárás indul, annak végleges lezárását követően bírálja el a NAV. Ezekben az esetekben, ha előre látható, hogy az érdemi döntés meghozatalára a meghosszabbított ügyintézési határidőn belül sincs lehetőség, a NAV a fizetési kedvezményi kérelmet, annak időelőttiségére tekintettel visszautasítja.²¹ Ugyanakkor a visszautasított fizetési kedvezményi kérelmet - szükség esetén az esedékességet követő 8 napon belül – javasolt ismételten benyújtani, mivel a jogorvoslati kérelem elutasítása esetén végrehajtási eljárás lefolytatására kerül sor.

41. A kérelmek elbírálása során a NAV körültekintően jár el, alaposan mérlegelve a törvényben meghatározott feltételek fennállását. Az elbírálás során a fizetési könnyítési és mérséklési kérelmek kezeléséről eltérően rendelkezik a jogszabály a tekintetben, hogy míg részletfizetés és fizetési halasztás a bevallott (fizetési kötelezettséget előíró végleges határozattal megállapított) és könyvelt, le nem járt esedékességű adóra is engedélyezhető, addig mérséklés csak az adótartozásra, azaz a lejárt esedékességű, meg nem fizetett adóra. Ez utóbbi alól kivétel:

- a) az adószámlán könyvelt automatikusan felszámított késedelmi pótlék²² valamint
- b) az ingatlan értékesítésből származó jövedelem után fizetendő személyi jövedelemadó²³.

42. A tényállás-tisztázási kötelezettség a NAV-ot terheli. A NAV első fokon eljáró szerve a tényállás tisztázásánál jellemzően a következő bizonyítási eszközökkel élhet:

- a) adózó kérelmében előadott jövedelmi, vagyoni, szociális körülményeivel, illetve gazdasági tevékenységével kapcsolatos adatok,
- b) a hivatalból rendelkezésre álló adatok,
- c) szükség szerint egyéb okiratok: pl. cég-, ingatlan- és gépjármű-nyilvántartási adatok,
- d) szükség szerint az adós által kitöltött, vagyoni, szociális és jövedelmi viszonyait, illetve gazdasági tevékenységét bemutató adatlap,
- e) szükség szerint a gazdálkodó szervezet aktuális főkönyvi kivonata, mérlege, eredménykimutatása, megfelelő számviteli analitikus nyilvántartása, illetve az egyéni vállalkozást folytató magánszemély naplófőkönyve vagy pénztárkönyve és más részletező nyilvántartása, bizonylata,
- f) szükség esetén helyszíni szemle, (magánszemély esetében a NAV meggyőződik az adózó és vele közös háztartásban élő közeli hozzátartozók életkörülményeiről),

melyek bekérésének szükségességéről az adatszolgáltatás minőségének függvényében ügyenként dönt a NAV a tényállás tisztázása érdekében.

43. A kérelem véglegessé vált elutasítása, eljárás megszüntetése, vagy érvényét vesztt kedvezmény esetén a NAV a lehető legrövidebb időn belül intézkedik a végrehajtási eljárás megindítása (folytatása), a végrehajtás eredménytelenségét követően a vagyoni fedezet hiánya esetén a felszámolási eljárás kezdeményezése iránt. A kedvezmény (az esedékes részletek) illetve feltételeinek nem teljesítése, vagy részbeni nem teljesítése esetén a fizetési kedvezmény érvényét veszti, a tartozás egy összegben esedékessé válik. A NAV erre vonatkozó külön értesítés nélkül intézkedik az adózó adószámláján a kedvezmény visszarendezésével az eredeti állapot (részbeni) helyreállítása iránt, ha szükséges a központilag felszámított nettó késedelmi pótlék átszámításával egyidejűleg.

8. Adómérséklés [Art. 201.§]

²¹ Air. 48. § d) pontja

²² az adóigazgatási eljárás részletszabályairól szóló 465/2017 (XII.28.) Korm. rendelet 22. § (1)-(2) bekezdése

²³ 1995. évi CXVII. törvény (Szja tv.) 63. § (7) bekezdése

44. A fizetési kötelezettség mérséklésére vagy elengedésére csak ténylegesen fennálló tartozás vonatkozásában kerülhet sor. Ez azt jelenti, hogy a már – átvezetéssel, visszatartással vagy befizetéssel – rendezett fizetési kötelezettséget e jogszabályi rendelkezések alapján nem lehet mérsékelni. Az adószámlán könyvelt automatikusan felszámított késedelmi pótlék azonban már az adószámlán történő előírás esedékességét megelőzően is mérsékelhető, ha a törvényi feltételek fennállnak. Az Szja tv. az ingatlan értékesítéséből származó jövedelmet terhelő a személyi jövedelemadó mérséklését teszi lehetővé, függetlenül attól, hogy az tartozásként szerepel-e a NAV nyilvántartásában.

45. Tőketartozást csak természetes személy kérelmező esetén lehet mérsékelni (elengedni). Jogi személyek és egyéb szervezetek ügyében a jogszabály a szankciók (bírság, pótlék) mérséklésére (elengedésére) nyújt lehetőséget.

46. Az Art. szerinti eljárásban az alábbi kötelezettségek esetében nincs lehetőség a méltányosságból történő mérséklésre, elengedésre:

- a) a környezetvédelmi termékdíjról szóló törvényben meghatározott jogkövetkezmények,²⁴
- b) külföldi gépjárműadó és külföldi rendszámú járművek adóbírság²⁵ c) természetes személytől levont adó- és járuléktartozás és a beszedéssel megállapított adó,²⁶
- c) jövedéki eljárásban az Art. adómérséklésre vonatkozó szabályai nem alkalmazhatóak.²⁷

47. Természetes személy adózónál elsődleges mérlegelési szempont, hogy a tartozás megfizetése az adózó és a vele együtt élő hozzátartozók megélhetését súlyosan veszélyezteti-e.

48. A NAV a természetes személy kérelmére az őt terhelő adó tartozást – kivéve a természetes személytől levont adó- és járuléktartozást és a beszedéssel megállapított adót –, valamint a bírság- vagy pótléktartozást mérsékelheti vagy elengedheti, ha azok megfizetése az adózó és a vele együtt élő hozzátartozók megélhetését súlyosan veszélyezteti.²⁸ A NAV a mérséklést – az adózó teljesítőképességéhez mérten (tehát ha az adózó és a közös háztartásban élő közeli hozzátartozók jövedelmi vagyoni helyzete lehetővé teszi bizonyos mértékű befizetés teljesítését) – az adó tartozás egy részének megfizetéséhez kötheti.

49. A NAV a pótlék- és bírságtartozást kivételes méltányosságból mérsékelheti (elengedheti) különösen akkor, ha annak megfizetése a vállalkozási tevékenységet folytató természetes személy, jogi személy vagy egyéb szervezet gazdálkodási tevékenységét ellehetetlenítené²⁹. A NAV a mérséklést az adó tartozás egy részének (vagy egészének) megfizetéséhez kötheti.

50. Vállalkozási tevékenységet folytató természetes személy kérelme az abban hivatkozott indokokra figyelemmel kerül elbírálásra (a megélhetés súlyos veszélyeztetettsége vagy a gazdálkodási tevékenység ellehetetlenülése).. Utóbbi esetben kizárólag a pótlék- és

²⁴ Ktdt. 29/A. § (26) és (27) bekezdése. 29/B. § (8) bekezdése

²⁵ a gépjárműadóról szóló 1991. évi LXXXII. törvény 15. § (3) bekezdése és 17. § (3) bekezdése alapján az adót előre kell megfizetni

²⁶ Art. 201. § (1) bekezdése

²⁷ Jöt. 99. §

²⁸ Art. 201. § (1) bekezdése

²⁹ Art. 201. § (3) bekezdése

bírságtartozás mérséklésére, illetve elengedésére van lehetőség kivételes méltányosság keretében.

51. A megélhetés súlyos veszélyeztetettségének vizsgálatánál a vagyoni, jövedelmi és szociális helyzet feltárása elengedhetetlen.

52. A megélhetés súlyos veszélyeztetettségére lehet következtetni akkor, ha az adózó és a vele közös háztartásban élő közeli hozzátartozók egy főre eső nettó jövedelme a háztartás típusára (családtagok száma, nyugdíjas vagy kereső tevékenységet folytató, stb.) központi statisztikailag (Policy Agenda) megállapított létminimum összegét nem haladja meg, és ezt a jövedelmi helyzetet a vagyoni és szociális körülmények is tükrözik. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy méltányosság csak ilyen alacsony jövedelem esetén gyakorolható. Magasabb összegű jövedelem is megalapozhatja a méltányosság gyakorlását, ha a jövedelmi és az egyéb vagyoni viszonyokat összevetve a tartozás nagyságrendjével annak teljes összegű megfizetése a megélhetést súlyosan veszélyeztetné.

53. A mérlegeléskor a NAV figyelembe veszi többek között

- a) a mindennapi megélhetés (élelmezés) költségeit,
- b) a lakásfenntartással kapcsolatos költségeket (pl. közüzemi számlák, közös költségek, lakásbiztosítás, albérleti díj)
- c) a lakást terhelő hitel, valamint kizárólag az ahhoz kapcsolódó életbiztosítás havi törlesztő részletét,
- d) a munkába járás költségeit,
- e) az egyéb kötelezettségek, tartozások összegét,
- f) a közös háztartáson kívül élő hozzátartozó igazolt támogatását,
- g) a fogyatékkal élő, vagy tartósan beteg családtag ellátásával kapcsolatos többletköltségeket.

54. A megélhetés súlyos veszélyeztetettségének mérlegelésénél az adós és a vele közös háztartásban élők jövedelmi és vagyoni viszonyai együttesen kerülnek figyelembe vételre. A vagyoni viszonyok mérlegelése során vizsgálja a NAV, hogy a vagyontárgyak az átlagos életvitelhez nélkülözhetetlen vagy az azt meghaladó körbe tartoznak-e.

55. A lakhatás elvesztése a megélhetés súlyos veszélyeztetettségének körébe tartozik. Ezért az egyéb feltételek fennállása esetén a méltányosságot általában megalapozhatja, ha megállapítást nyer, hogy az adós és családja csak a lakhatásául szolgáló – a lakáscélú állami támogatásokról szóló kormányrendeletben³⁰ meghatározott mértékű méltányolható lakásigényét meg nem haladó – lakóingatlannal rendelkezik.

56. A mérlegelésnél a NAV figyelembe veszi az elért, de nem adózott jövedelmet is (pl.: nyugtaadási kötelezettség többszöri elmulasztása, amely a bevétel és ezzel a jövedelem eltitkolását valószínűsíti, illetve ellenőrzés során megállapított jövedelemeltitkolás). Célszerűen figyelmet fordít arra is, hogy a jövedelmi és vagyoni viszonyokról rendelkezésre álló információk nincsenek-e feltűnő és fel nem oldható ellentétben egymással.

57. A NAV az adó fizetésére kötelezett természetes személy kérelmére

- a) jövedelmi, vagyoni és szociális körülményeire, valamint

³⁰ jelen útmutató kiadásakor a 12/2001. (I.31.) Korm. rendelet

b) az ingatlan vagyoni értékű jog átruházásából származó jövedelem felhasználási körülményeire figyelemmel (különös tekintettel, ha a felhasználás saját maga, közeli hozzátartozója, a vele egy háztartásban élő élettársa, volt házastársa, bejegyzett élettársa lakhatását biztosító célra történik),

az ingatlan vagyoni értékű jog átruházásából származó jövedelemre számított adót mérsékelheti, vagy elengedheti³¹.

58. A jogszabály értelmében az említett feltételeknek – azaz az adózó méltányolandó vagyoni, jövedelmi és szociális helyzetének, illetve a méltánylást érdemlő felhasználási módnak – együttesen kell fennállniuk, bármelyik hiánya a kérelem elutasítását vonja maga után.

59. Lakhatást biztosító célú felhasználásnak minősül:

- a) adásvételi szerződés, csereszerződés,
- b) idősek otthonába való befizetést igazoló számla, szerződés,
- c) építés, építtetés, bővítés esetén vállalkozási szerződés és/vagy kifizetést igazoló számlák.

60. Lakótelek megszerzése önmagában nem minősül lakáscélú felhasználásnak, csak akkor, ha azon a magánszemély, közeli hozzátartozója vagy volt házastársa, bejegyzett élettársa ténylegesen lakóházat épít. Az Szja tv. korábbi szabályozásától eltérően abban az esetben is engedélyezhető mérséklés (elengedés), ha a vásárolt, illetve épített ingatlan hétvégi házként, üdülőként, nyaralóként van ugyan nyilvántartva, de az az adózó illetve hozzátartozója lakhatását kizárólagosan szolgálja, vagyis az adózó és közeli hozzátartozója állandó bejelentett lakcíme.

61. Az ingatlan vagyoni értékű jog átruházásából származó jövedelem lakáscélú felhasználását igazoló okiratok:

- a) lakótelek, lakás tulajdonjogának, haszonélvezetének, használatának és a lakáshoz kapcsolódó földhasználati jog megszerzése esetén: az érvényes szerződés (pl. adásvételi szerződés, csereszerződés) és az ingatlanügyi hatósághoz benyújtott bejegyzési kérelem, valamint az összeg felhasználását igazoló okirat,
- b) lakás bérleti jogának megszerzése esetén: az érvényes szerződés és az összeg felhasználását igazoló okirat,
- c) lakás építése, építtetése, bővítése esetén az összeg felhasználását igazoló, az építési engedély jogosultja nevére kiállított számla,
- d) idősek otthonában, fogyatékos személyek lakóotthonában történő elhelyezés esetén: az elhelyezés alapjául szolgáló, valamint az összeg felhasználását igazoló okirat (pl. idősek otthonában való befizetést igazoló számla, szerződés), valamint

ha a lakáscélú felhasználás közeli hozzátartozó, illetve volt házastárs, bejegyzett élettárs részére történt: a rokonsági fokot, illetve a korábbi házasságot igazoló közokirat.

62. Jogi személy vagy egyéb szervezet kérelmére a NAV a pótlék- és bírságtartozást kivételes méltányosságból mérsékelheti (elengedheti) különösen akkor, ha annak megfizetése az adózó gazdálkodási tevékenységét ellehetetlenítené³². A gazdasági ellehetetlenülés vizsgálatánál különösen az alábbiak kerülnek figyelembe vételre:

³¹ Szja.tv. 63. § (7) bekezdése

³² Art. 201. § (3) bekezdése

- a) az eredeti kötelezettség keletkezésének időpontja (régóta fennálló tartozás esetén az adózó mutatott-e fizetési szándékot),
- b) a tartozások fennállása alatt volt-e az adózónak korábban mérséklési kérelme, kapott-e egyéb fizetési könnyítést, azt teljesítette-e,
- c) az adózó gazdasági tevékenységének eredményessége az elmúlt két év alapján (bevallási és mérlegadatok összevetése, adósminősítés),
- d) részes-e az adózó más vállalkozásokban, illetve az adótartozás keletkezése óta átadott-e ingyenesen más vállalkozás részére vagyont (ideértve az adótartozás mértékéhez képest jelentősnek tekinthető alapítványi befizetéseket, közérdekű kötelezettségvállalásokat),
- e) folyik-e az adózó ellen csőd-, felszámolási- vagy kényszertörlesztési eljárás, illetve végelszámolás alatt áll-e,
- f) az adózó kötelezettségeinek és követeléseinek összevetése alapján van-e lehetőség mérséklés esetén a gazdálkodás helyreállítására,
- g) a társaság kapott-e, vagy fizetett-e ki nagyobb összegű osztalékot.

63. A gazdálkodás ellehetetlenülése komplex vizsgálatot igényel, mivel ennek törvény szerinti következménye a tevékenység megszüntetése (gazdálkodó szervezeteknél a felszámolás). A mérséklés intézménye nem a felszámolási eljárás elodázására szolgál, csak ott alkalmazza a NAV, ahol a tartozás mérséklésével a racionális gazdálkodás helyreállítható vagy elősegíthető. Következésképpen, ha a gazdálkodási tevékenység már ellehetetlenült, nincs helye a méltányosságnak.

64. A mérséklés indokolt, ha a társaság gazdálkodása a mérsékelni kért tartozás megfizetése miatt kerülne veszélybe. Kivételesen indokolt esetben egyéb méltányolást érdemlő körülmény fennállása esetén is sor kerülhet a bírság és pótléktartozás mérséklésére. Így például végelszámolás alatt álló adózók ügyében abban az esetben lehet helye a méltányosság gyakorlásának, ha kizárólag a késedelmi pótlék és/vagy bírságtartozás megfizetése okozná a végelszámolás befejezésének megghiúsulását, azaz felszámolásba fordulását. Ilyenkor megvizsgálja a NAV, hogy az adós ingó és ingatlan vagyontárgyai, pénzeszközei, követelései fedezetet nyújtanak-e a tartozás részben vagy egészben történő megfizetésére.

65. A pótlék- és bírságtartozást érintő mérséklés feltételhez kötése az Art. 201. § (1) bekezdése és az Art. 201. § (3) bekezdése értelmében egyaránt lehetséges. A mérséklés feltételhez kötése fizetési könnyítés engedélyezésekor különösen indokolt.

66. A NAV a feladatkörébe utalt, de nem az Art. hatálya alá tartozó köztehernek tekintetében az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr) alapján jár el. Az Ákr. alapján a kötelezettség méltányosságból történő mérséklésére, elengedésére nincs lehetőség, kivéve, ha ezt külön jogszabály lehetővé teszi.

9. Fizetési könnyítés (részletfizetés, fizetési halasztás) [Art. 198. §]

- 67.** Nem engedélyezhető fizetési könnyítés
- a) a természetes személyek jövedelemadójának előlegére és a levont jövedelemadóra,
 - b) a beszedett helyi adóra,
 - c) a kifizető által a természetes személytől levont járulékokra (társadalombiztosítási nyugdíjrendszerbe visszalépett adózók foglalkoztató által levont tagdíjtartozása levont járuléknak minősül),

d) az Áfa tv. szerinti csoportos adóalany számára a csoportos adóalanyiság időszakában³³

Levont járuléktartozásnak minősül az Art. 7. § 25. pontjában meghatározottak közül a foglalkoztató/kifizető által a természetes személy részére kifizetett összegből levont nyugdíjjárulék, egészségbiztosítási- és munkaerő-piaci járulék, továbbá az egyszerűsített közteherviselési hozzájárulás (ekho) külön törvényben meghatározott része.

68. Az Art. szerint folytatott eljárásban külön jogszabályban foglalt tiltás alapján nem engedélyezhető fizetési könnyítés a környezetvédelmi termékdíjról szóló törvényben³⁴ meghatározott jogkövetkezmények tekintetében, a külföldi gépjárműadóra és külföldi rendszámú járművek adóbírságára³⁵.

69. Egyéb adók tekintetében fizetési könnyítés a következő feltételek együttes megléte esetén engedélyezhető³⁶:

- a) az adósnak fizetési nehézsége áll fenn, amely miatt a tartozások azonnali vagy egyösszegű megfizetésére nem képes,
- b) a fizetési nehézség kialakulása a kérelmezőnek nem róható fel, vagy annak elkerülése érdekében úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben tőle elvárható,
- c) a fizetési nehézség átmeneti jellegű, tehát az adótartozás későbbi időpontban való megfizetése valószínűsíthető.

70. Természetes személyek részére a fizetési nehézség felróható kialakulásának figyelmen kívül hagyásával is engedélyezhető a fizetési könnyítés, ha a kérelmező igazolja vagy valószínűsíti, hogy az adó azonnali vagy egyösszegű megfizetése családi, jövedelmi, vagyoni és szociális körülményeire is tekintettel aránytalanul súlyos megterhelést jelent.

A NAV a magánszemély vagy egyéni vállalkozó kérelme alapján

- a) a hiteltörlesztő részlet igazolt megemelkedésére,
- b) a hitelszerződés igazolt felmondására, vagy
- c) az adósságrendezési eljárásra tekintettel

a felróhatóság vizsgálata nélkül engedélyezhet pótlékmentes fizetési könnyítést. Ennek részletes szabályait a NAV honlapján megtalálható, *a természetes személyek adósságrendezési eljárásával (a magáncsőd eljárással) kapcsolatos adózási tudnivalókról* szóló 69. sz. *információs füzet* tartalmazza.

71. A 67-70. pontokban foglaltak azt jelentik, hogy a fizetési könnyítés engedélyezése nem automatikus, arra csak a törvényben meghatározott feltételek fennállásakor van lehetőség. Ez alól azonban két kivétel van:

- a) A megbízható adózó részére a NAV – a kizárólag elektronikus úton, a NAV hivatalos honlapjáról (www.nav.gov.hu) letölthető FAG01 vagy FAM01 jelölésű űrlapon – előterjesztett kérelemre
 - aa) a felróhatóság és a fizetési nehézség fennállásának, illetve átmeneti jellegének vizsgálata nélkül,
 - ab) az Art. hatálya alá tartozó adónemeken fennálló nettó módon számított legfeljebb 1,5 millió forint összegű adótartozásra (kivéve az Art. 198. § (3) bekezdésében foglalt levontnak minősülő kötelezettségeket),
 - ac) évente egy alkalommal,

³³ Art. 198. § (3) bekezdése

³⁴ Ktdt 29/A. § (26) és (27) bekezdése, Ktdt. 29/B. § (8) bekezdése

³⁵ a gépjárműadóról szóló 1991. évi LXXXII. törvény 15. § (3) bekezdése, 17. § (3) bekezdése

³⁶ Art. 198. §

- ad) legfeljebb 12 havi pótlékmentes fizetési könnyítést (fizetési halasztást vagy részletfizetést) engedélyezhet (automatikus fizetési könnyítés)³⁷.
- b) A természetes személy kérelmére – ideértve a vállalkozási tevékenységet folytató és az általános forgalmi adó fizetésére kötelezett természetes személyt is – a NAV
 - ba) évente egy alkalommal,
 - bb) legfeljebb 12 havi futamidőre,
 - bc) pótlékmentesen,
 - bd) az 69. pontban foglalt feltételek vizsgálata nélkül,
 - be) legfeljebb 500 000 forint összegű adótartozásra (kivéve az Art. 198. § (3) bekezdésében foglalt levontnak minősülő kötelezettségeket)
 részletfizetést engedélyez³⁸. Ha az adózó az esedékes részlet befizetését nem teljesíti, a kedvezmény érvényét veszíti, és a tartozás egy összegben esedékessé válik. A fennmaradó tartozásra ez esetben a NAV az eredeti esedékesség napjától késedelmi pótlékot számít fel.

72. Fizetési könnyítés iránti kérelem benyújtása, illetve a kérelem teljesítése esetén főszabályként pótlékot számít fel a NAV, de a pótlék kiszabása az adózó kérelmére vagy hivatalból kivételes méltánylást érdemlő esetben mellőzhető³⁹.

73. A pótlékmentesség kezdő időpontjának meghatározásánál (amely lehet a kérelem benyújtásának, a tartozások eredeti esedékességének, valamint a határozat keltének napja) kizárólag a még fel nem számított és a kérelmezővel nem közölt pótlékolási időszak vehető figyelembe.

74. A kérelem elbírálásakor a NAV az alábbi pótlékokat számítja fel:

- a) a kérelem benyújtása esetén késedelmi pótlékot számít fel a kérelmet elbíráló határozat véglegessé válásáig, ha azonban a fizetési könnyítés engedélyezésre kerül, akkor a határozat keltéig a kérelem benyújtás napján érvényes jegybanki alapkamat kétszeresének megfelelő mértékben,
- b) bármely adózó kérelmének teljesítése esetén a fizetési halasztás, részletfizetés időtartamára az első fokú határozat keltének napjától a kérelem benyújtásának napján érvényes jegybanki alapkamatnak megfelelő mértékben.

75. Ha a kérelmező az engedélyezett fizetési könnyítést vagy a határozatban szereplő feltételeket nem teljesíti, értelemszerűen a futamidőre felszámított kedvezőbb mértékű pótlék vagy pótlékmentesség kedvezményét is elveszíti. A kedvezőbb mértékű pótlék és a pótlékmentesség kedvezményének elvesztése azt jelenti, hogy a kedvezményrel érintett meg nem fizetett tartozás után az Art. 206. §-ában meghatározott késedelmi pótlék kerül felszámításra. Ha az adózó a fizetési könnyítést a határozatban foglalt határidőt megelőzően teljesíti, erre irányuló kérelme alapján, vagy szükség szerint hivatalból a NAV a határozatban felszámított pótlékot a teljesítés időpontjáig megfelelően átszámítja.

76. Az adótartozások beszedésének eredményessége érdekében a fizetési könnyítés engedélyezését jelentősebb összegű adótartozásra, továbbá ha az adós fizetési fegyelme általában nem megfelelő, és a tartozás fedezete a már foganatosított végrehajtási cselekmények útján nem biztosított, biztosíték (zálogjog, óvadék, kezesség, bankgarancia stb.) nyújtásához köti a NAV. A tartozás fedezetének biztosítására különösen tekintettel kell lenni a végelszámolás alatt álló adósok esetében.

³⁷ Art. 156. §

³⁸ Art. 199. § (1) bekezdése

³⁹ Art. 200. § (2) bekezdése

77. A fizetési kedvezmény engedélyezéséhez a NAV különböző feltételeket szabhat. Bontó feltétel esetén annak bekövetkezése a kedvezményt megszünteti és a tartozást járulékaival együtt esedékessé teszi. A határozatban feltételként lehet kikötni a kedvezmény elvesztését – az a) vagy b) pont szerinti feltétel egyikét minden esetben –, ha

- a) a kérelmező a fizetési könnyítés időtartama alatt esedékessé váló egyéb (folyó) adófizetési kötelezettségeit, illetve adókötelezettségeit (pl. bevallások benyújtása) nem teljesíti,
- b) a fizetési könnyítés tartama alatt előírt kötelezettségeiből végrehajtható hátraléka keletkezik,
- c) a fizetési könnyítés teljesítését biztosító mellékkötelezettségek, biztosítékok (kezesség, zálogjog, jelzálogjog) eredeti funkciójuk betöltésére alkalmatlanná válnak, és a kérelmező a NAV felhívása ellenére határidőben pótlásukról nem gondoskodik,
- d) a kérelmezővel szemben csőd-, felszámolási-, kényszertörlési eljárás indul.

78. Felfüggesztő feltétel (előfeltétel) esetén a kedvezmény csak az előfeltétel teljesítésével válik érvényessé. A határozatban rövid teljesítési határidő kitűzésével ilyen feltételként lehet különösen kikötni:

- a) az adótartozás egy részének megfizetését,
- b) megfelelő biztosíték (kezesség, zálog, ingó-ingatlan jelzálog) adását,
- c) a végrehajtási költségek megfizetését.

79. Indokolt esetben a kedvezmény feltételeként határozhatja meg a NAV, hogy az adózó a kedvezmény időtartama alatti, őt megillető támogatást (adó-visszaigénylést, adó-visszatérítést) nem kiutalni, hanem átvezetni kéri a kedvezménnyel érintett tartozásaira, még abban az esetben is, ha ezzel a fizetési könnyítést az engedélyezettnél korábban teljesíti.

80. A rövid időn belül egymást követően (sorozatosan) benyújtott fizetési könnyítési kérelmek engedélyezése (akár a korábbi átütemezés nem teljesítéséről, akár új tartozásról van szó) elvileg nem kizárt, de a kérelmek folyamatos ismétlődése megkérdőjelezi a fizetési nehézség átmeneti jellegét.

81. Természetes személy adózónál a fizetési könnyítési kérelem elbírálásakor vizsgálja a NAV, hogy a kérelmező családi, jövedelmi, vagyoni és szociális körülményeihez mérve a tartozás azonnali vagy egyösszegű megfizetése mennyiben jelent aránytalanul súlyos megterhelést. Az adózó jövedelmi és vagyoni helyzetének vizsgálata során figyelembe veszi, hogy a jövedelmi és vagyoni viszonyokról rendelkezésre álló információk nincsenek-e feltűnő és fel nem oldható ellentétben egymással. E kérdésben irányadó az adózónál lefolytatott ellenőrzés során megállapított jövedelemeltitkolás. A tartozás összege és a körülmények objektív összehasonlításának eredményéből lehet megállapítani az aránytalanul súlyos megterhelés fennállását, illetve annak hiányát.

82. A felróhatóság, illetve annak hiánya csak a kérelmező magatartásának, motivációjának, illetve a körülményeknek a konkrét ismerete alapján állapítható meg. A felróhatóság megállapításánál általában az alábbi okok vehetők figyelembe:

- a) az adózó a mindennapi életvitelhez szükséges kiadásokat meghaladó, indokolatlan költségekkel folytatott,
- b) általános forgalmiadó-tartozásra vonatkozó kérelemnél az ellenérték kiegyenlítése következtében az előzetesen felszámított általános forgalmi adó a kérelmező rendelkezésére állt, de azt nem adófizetési kötelezettségének teljesítésére használta fel,

- c) vállalkozási tevékenységet folytató természetes személy esetén pénzeszközeit kölcsönadta más személynek, vagy társaság alapításában, illetve jegyzett tőke emelésében – pénzeszközzel és eszköz apporttal – közreműködött.

83. A fizetési könnyítés engedélyezésénél a NAV figyelemmel van arra is, hogy a tartozás megfizetése az engedélyezett későbbi időpontban biztosított legyen. Így a fizetési nehézség felróhatóságának hiányában, vagy szociális rászorultság esetén sem engedélyezhető a fizetési könnyítés, ha a tartozás kiegyenlítésére a jövőben sincs reális esély.

84. Megállapítható az aránytalanul súlyos megterhelés, ha az adósnak – a fizetési könnyítési kérelem elutasítása esetén – a tartozás megfizetéséhez olyan vagyontárgyait kellene értékesítenie, amelyek a mindennapi megélhetéshez nem nélkülözhetetlenek ugyan, azonban meglétük és fenntartásuk nem tekinthető luxus jellegűnek.

85. Nem természetes személy adózók esetében a felróhatóság, illetve annak hiánya csak az okok és a kérelmező (illetve vezető tisztségviselő, képviselő) magatartásának, motivációjának, illetve a körülményeknek a konkrét ismerete alapján állapítható meg.

86. Általában fennáll a fizetési könnyítés törvényben foglalt feltétele, ha

- a) vis maior vagy harmadik személy károkozása folytán keletkezett kárt a biztosító vagy a kárt okozó a kérelmező adófizetési kötelezettségének esedékességéig nem térítette meg, de valószínűsíthető annak a megtérítése,
- b) kérelmező követeléseinek behajtásához szükséges intézkedéseket (végrehajtás, felszámolás kezdeményezése) megtette.

87. Általában nem teljesíthető a kérelem, ha

- a) az adótartozás esedékességének időpontjában vagy azt követően a tartozás pénzügyi fedezete rendelkezésre állt, de azt a kérelmező más – nem méltányolható (pl.: átlagon felüli jövedelem kiáramlás, osztalék, reprezentáció) – célra fordította,
- b) a kérelmező követeléseinek behajtása, kárigényének érvényesítése érdekében a szükséges intézkedéseket nem tette meg,
- c) a fizetési nehézség más részére történő ideiglenesen vagy véglegesen átadott pénz, vagy a gazdálkodásból történő egyéb vagyonkivonás következménye.

88. A fizetési nehézség általában akkor tekinthető átmeneti jellegűnek, ha a tartozások és követelések, valamint az éves tervezett eredmény és a vagyoni helyzet egybevetése alapján a fizetési nehézség megszüntetése reálisan várható.

89. A fizetési halasztás, részletfizetés engedélyezése nem szolgálhat hitelhelyettesítő pénzeszközként, továbbá a fizetőképtelenség következményeinek elkerülésére.

10. Fizetési kedvezmény engedélyezése az Ákr. hatálya alá tartozó eljárásokban

90. Nem az Art., hanem az Ákr. eljárási szabályait kell alkalmaznia a NAV-nak

- a) a fémkereskedelmi bírság,
- b) a közigazgatási bírság,
- c) a dohánytermék kiskereskedelmi bírság kötelezettségre,
- d) a Büat. szerinti bírságra

irányuló fizetési kedvezmény iránti kérelmek elbírálása során, ha a tartozás nem áll végrehajtás alatt.

91. Az Ákr. fizetési kedvezményről nem rendelkezik, így ha az ágazati jogszabály ezt kifejezetten nem teszi lehetővé, fizetési kedvezmény a 90. pont szerinti közteheremekre nem engedélyezhető, kivéve a 93. pontban foglalt esetet.

92. A fémkereskedelmi bírságra és a NAV által kiszabott közigazgatási bírságra vonatkozó jogszabályok alapján e kötelezettségekre esedékesség előtt – vagy igazolási kérelemmel esedékesség után – előterjesztett kérelemre részletfizetés vagy fizetési halasztás engedélyezhető.

93. A közigazgatási eljárásban a végrehajtást foganatosító szerv – fő szabályként – az állami adóhatóság⁴⁰. A NAV az adóhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásokról szóló 2017. évi CLIII. törvény (a továbbiakban: Avt.) szabályait alkalmazza a végrehajtási eljárás során. A 91. pontban felsorolt kötelezettségekre irányuló fizetési kedvezményi kérelmeket – ha végrehajtás alatt állnak – az Art. fizetési kedvezményi és az Air. eljárási szabályai szerint bírálja el a NAV⁴¹.

11. A vám kötelezettségekre vonatkozó szabályok

94. A vám kötelezettségekre vonatkozóan részletes szabályozást tartalmaz az UVK, a Vámtv. és az uniós vámjog végrehajtásának részletes szabályairól szóló 11/2016. (IV. 29.) NGM. rendelet (a továbbiakban: NGM rend.). Az érintett kötelezettségek az alábbiak:

- a) NAV Importtermék általános forgalmi adó,
- b) NAV Uniós vámbevételek,
- c) NAV Import jövedéki és energia adó,
- d) NAV Vám- és adóbírság, kamat.

95. A Vámtv. szerinti részletfizetési eljárást az Art. eljárási szabályainak megfelelően folytatja a NAV.

96. A NAV mint vámhatóság által nyilvántartott vámok és egyéb terhek megfizetésére legfeljebb 12 hónapra részletfizetés engedélyezhető, ha a fizetési nehézség

- a) a kérelmezőnek nem róható fel, vagy annak elkerülése érdekében úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben tőle elvárható, továbbá
- b) átmeneti jellegű, tehát a kötelezettség későbbi megfizetése valószínűsíthető⁴².

97. A kérelem elbírálása és a feltételek megállapítása során a NAV figyelembe veszi a fizetési nehézség kialakulásának körülményeit.

98. Természetes személy kérelmére a részletfizetés akkor is engedélyezhető, ha a kérelmező igazolja, hogy a vámok és egyéb terhek azonnali vagy egy összegű megfizetése jövedelmi, vagyoni és szociális körülményeire is tekintettel aránytalanul súlyos terhet jelent.

99. A részletfizetés engedélyezésének feltétele

- a) biztosíték nyújtása, kivéve, ha az az adósnak súlyos gazdasági vagy szociális nehézséget okozna

⁴⁰ Ákr. 134. §

⁴¹ Avt. 2. §

⁴² UVK 112. cikk, Vámtv. 165. §, NGM rend. 31. §

b) a részletfizetéssel érintett összegre hitelkamat felszámítása.

100. A hitelkamatot az engedélyezett részletfizetés időtartamának napjaira számítja fel a NAV, a kérelem benyújtásának napján érvényes egy százalékponttal növelt jegybanki alapkamat 365-öd részének megfelelő napi mértékben a részletfizetést engedélyező határozat keltétől az engedélyezett fizetési határidő lejártának napjáig⁴³.

101. A NAV akkor tekinthet el az engedélyezett részletfizetéssel összefüggésben vámbiztosíték megkövetelésétől vagy hitelkamat felszámításától, ha a kérelmező az e törvényben és az NGM rendeletben meghatározott feltételeket teljesíti. Az engedélyezett részletfizetéshez kapcsolódóan a NAV különösen indokolt esetben dönthet úgy is, hogy a kérelmezőt a vámbiztosíték megkövetelése alól, és a hitelkamat felszámításától egyaránt mentesíti.

102. A vámigazgatási bírság mérséklésére, elengedésére az Art. szabályai szerint folytatott eljárásban, az Art. 201. §-ában foglalt, adómérséklésre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni⁴⁴. Fizetési könnyítés engedélyezésére a jogszabály nem ad lehetőséget.

103. A NAV által egyedileg megállapított késedelmi kamatra fizetési kedvezményi eljárásban fizetési könnyítés nem engedélyezhető, nem mérsékelhető és nem engedhető el.

104. A NAV által egyedileg megállapított hitelkamat nem mérsékelhető, megfizetésére részletfizetés nem engedélyezhető. Tekintettel arra, hogy a hitelkamat az engedélyezett fizetési könnyítés tartamára felszámított kamat, ha az adózó nem fizeti meg, a részletfizetést engedélyező határozatot a NAV visszarendezi és a kedvezőbb mértékű hitelkamat helyett késedelmi kamatot számít fel.

IV. Fejezet

Az Avt. szerinti fizetési kedvezmények

105. Az Avt. alapján a végrehajtási megkeresésekben kimutatott tartozásokra irányuló fizetési kedvezményi kérelmek elbírálása a NAV feladatkörébe tartozik.

106. Az Avt. szerint a végrehajtási megkeresések alábbi csoportjai különíthetők el:

- a) adók módjára behajtandó köztartozások,
- b) európai uniós forrásból társfinanszírozott támogatások,
- c) önkormányzati adóhatóság által nyilvántartott helyi adóval, illetve gépjárműadóval összefüggő tartozások,
- d) hallgatói hiteltartozások,
- e) az Ákr. alapján átadott fizetési kötelezettségek,
- f) törvényszéki megkeresésen alapuló kötelezettségek,
- g) bíróság által a NAV javára megállapított fizetési kötelezettség.

107. A 106. pont b) és d) alpontjaiban szereplő tartozások, valamint az e) alpontban foglalt fizetési kötelezettségek közül a behajtást kérő hatóság részben vagy egészben saját bevételét képező kötelezettségek, továbbá a külföldön jogalap nélkül felvett álláskeresői ellátások behajtására irányuló tagállami megkeresés vonatkozásában benyújtott fizetési kedvezmény

⁴³ NGM rend. 32. §

⁴⁴ Vámtv. 87. § (5) bekezdése

iránti kérelem elbírálása nem tartozik a NAV hatáskörébe, ezeket a kérelmeket a megkereső részére a beérkezést követő 5 napon belül megküldi. Az f) alpontban foglalt fizetési kötelezettségek közül a fiatalokkal szemben kiszabott pénzbüntetésre, a bűnügyi költségre és a bíróság által kiszabott rendbírásra irányuló fizetési kedvezményi eljárás szintén nem tartozik a NAV hatáskörébe, az ilyen kérelmet is át kell tenni a végrehajtást kérő szervhez.

108. A 106. pont a), c), f) és g) alpontjai valamint az e) alponton belül a központi költségvetést megillető bevételek tekintetében a NAV a végrehajtási eljárás során érkezett fizetési kedvezményi kérelmeket az Art. fizetési kedvezményi fejezetében foglaltak szerint bírálja el. Az f) alpont szerinti tartozás nem mérsékelhető.

109. A 108. pont szerinti kötelezettségek tekintetében a végrehajtást megelőzően előterjesztett fizetési kedvezményi kérelem elbírálása az előíró szerv feladatkörébe tartozik, a végrehajtást megelőzően előterjesztett kérelmet a NAV átteszi a hatáskörrel rendelkező szervhez.

110. Az adók módjára behajtandó köztartozás és az önkormányzati megkeresésen alapuló kötelezettségek mérsékléséhez a behajtást kérő szerv előzetes hozzájárulása szükséges. ezért mérséklési kérelem esetében – a kérelem másolatának egyidejű megküldésével – a NAV elektronikus úton tájékoztatja a megkeresőt és kéri a nyilatkozat megtételére.

111. Ha a mérséklés engedélyezéséhez a behajtást kérő nem járul hozzá, ehhez a NAV kötve van, és függetlenül attól, hogy a tényállás tisztázása során feltárt körülmények alapján a mérséklés törvényi feltételei fennállnak-e, a döntés csak elutasítás lehet. Ha a megkereső szerv a mérsékléshez hozzájárul, vagy nem nyilatkozik, a NAV a törvényi feltételek fennállása esetén a tartozást mérsékelheti.

112. Az adók módjára behajtandó köztartozásra, az önkormányzati megkeresésen alapuló kötelezettségekre és a törvényszéki megkeresésen alapuló kötelezettségekre a NAV késedelmi pótlékot nem számít fel, ezért az engedélyezett fizetési könnyítés tartamára sem pótlékolható a kötelezettség, a fizetési könnyítés pótlékmentesen kerülhet engedélyezésre⁴⁵.

113. Az Ákr. alapján átadott, központi költségvetést megillető bevételek tekintetében a fizetési kedvezményi kérelmek elbírálása az adók módjára behajtandó köztartozásokra vonatkozó szabályok szerint történik, a következő eltérésekkel:

- a) mérséklési kérelem esetében nincs szükség előzetes hozzájáruló nyilatkozat bekérésére,
- b) a fizetési könnyítés tartamára az Art. szerinti pótlékot kell felszámítani a határozat keltétől, azonban, ha a pótlék teljes összege nem éri el az 5.000 Ft-ot, akkor a pótlék nem kerül előírásra.

V. Fejezet

Jogorvoslati eljárás

114. A fizetési kedvezményi kérelmek elbírálására indult eljárásokban a kérelmezőt ugyanazok a rendes jogorvoslatok (valamint a felügyeleti intézkedés megtételére irányuló kérelem) illetik meg, mint az egyéb eljárásokban. A fellebbezés benyújtása illetékköteles. A fizetési kedvezményi határozattal szemben benyújtott fellebbezés esetében, ha a fellebbezési

⁴⁵ Avt. 108. §

eljárás tárgyának értéke pénzben nem állapítható meg (pl. részletfizetés, fizetési halasztás), a fellebbezési illeték mértéke 5 000 forint.⁴⁶ Ha azonban a fellebbezési eljárás tárgyának értéke pénzben részben vagy egészben megállapítható (pl. mérséklés vagy futamidős pótlék összege), akkor a fellebbezési illeték összege a fellebbezéssel érintett, vagy vitatott összeg minden megkezdett 10 000 forintja után 400 forint, de legalább 5 000 forint, legfeljebb 500 000 forint. A gazdálkodó szervezet – ide nem értve az egyéni vállalkozót – által a NAV-nál kezdeményezett fizetési könnyítésre, adómérséklésre irányuló fellebbezés illetéke a fellebbezéssel érintett vagy vitatott összeg minden megkezdett 10 000 forintja után 400 forint, de legalább 15 000 forint, legfeljebb 500 000 forint. Ha a fellebbezés tárgyának értéke pénzben nem állapítható meg, a fellebbezés illetéke 15 000 forint. A végzés ellen benyújtott fellebbezésért 3000 forint illetéket kell fizetni.

115. Az illetéket a Magyar Államkincstárnál vezetett 10032000-01076064 számú NAV Eljárási illetékhez kapcsolódó befizetések bevételi számlájára, a 32-35. pontokban írt módon kell megfizetni.

116. Természetes személy kérelmére, ha kereseti, jövedelmi és vagyoni viszonyai miatt az eljárás illetéket megfizetni nem tudja, a NAV költségmentességet engedélyezhet⁴⁷.

117. A NAV az adózót – 8 napos határidő kitűzésével – hiánypótlásra hívja fel abban az esetben, ha a fellebbezési kérelme nem egyértelmű vagy ellentmondásos tartalmú, továbbá, ha a fellebbezési kérelem elkészített és az adózó egyidejűleg igazolási kérelmet nem terjesztett elő.

118. Ha a kérelmező a felhívásra határidőben nem nyilatkozik, vagy a felhívás ellenére sem nyújt be igazolási kérelmet, illetve azt a NAV nem fogadja el, akkor a fellebbezési kérelmet, továbbá a fellebbezésre nem jogosulttól származó fellebbezést, valamint az önálló fellebbezéssel meg nem támadható végzés ellen irányuló fellebbezési kérelmet az első fokon eljáró hatóság – a saját hatáskörben történő módosítás kivételével - visszautasítja.

119. Ha az igazolási kérelmet a NAV első fokon eljáró szerve elfogadja, a fellebbezést határidőben benyújtottnak tekinti.

120. A fellebbezésben – a semmisségi okon kívül – nem lehet olyan új tényt állítani, illetve olyan új bizonyítékra hivatkozni, amelyről a fellebbezésre jogosultnak az elsőfokú döntés meghozatala előtt tudomása volt, azonban a bizonyítékot a NAV felhívása ellenére nem terjesztette elő, a tényre nem hivatkozott⁴⁸.

121. A fellebbezésre jogosult a fellebbezési határidőn belül a fellebbezési jogáról szóban vagy írásban lemondhat, a szóban történő lemondást jegyzőkönyvbe kell foglalni⁴⁹. A fellebbezési jogról történő lemondó nyilatkozat nem vonható vissza. Ha az adózó a fellebbezési jogáról lemond, a határozat ennek napján véglegessé válik. A döntés közzlése előtt a kérelem teljesítésének esetére mondhat le az adózó a fellebbezési jogáról, és ebben az esetben a közzléssel a döntés véglegessé válik.

122. A felettes adóhatóság kérelemre vagy hivatalból, az adópolitikáért felelős miniszter, illetve a NAV-ot irányító miniszter hivatalból felügyeleti intézkedést tesz, ha az ügyben eljár

⁴⁶ Itv. 29. § (2) bekezdése

⁴⁷ Air. 135. § (1) bekezdése

⁴⁸ Air. 124. § (3) bekezdése

⁴⁹ Air. 74. §

adóhatóság határozata, önálló fellebbezéssel megtámadható végzése (intézkedése) jogszabálysértő, vagy a határozat, az önálló fellebbezéssel megtámadható végzés meghozatalára (intézkedésre) jogszabálysértő módon nem került sor. Felügyeleti intézkedés iránti kérelmet egy alkalommal, a döntés véglegessé válásától számított 1 éves jogvesztő határidőn belül lehet előterjeszteni. Az adópolitikáért felelős miniszter, illetve a NAV-ot irányító miniszter abban az esetben jár el, ha a felettes adóhatóság az ügyben már döntést hozott, viszont nem tehet felügyeleti intézkedést, ha az ügyben eljáró adóhatóság döntését a közigazgatási bíróság már felülvizsgálta.

123. A felügyeleti intézkedés iránti kérelemre indult eljárás illetékköteles⁵⁰. Az eljárási illeték mértéke megegyezik a 114. pontban ismertetett illetékkel.

VI. Fejezet **Záró rendelkezések**

124. Az útmutató a kiadmányozás napját követő 3. munkanaptól érvényes.

125. Az útmutató érvényessége kezdetének napjától érvénytelen a méltányossági jogkör gyakorlásáról szóló 3009/2018/VEZ útmutató.

Budapest, 2020. május 18.

⁵⁰ Itv. 29. § (3)